

De aanpak van schoolverzuim in Vlaanderen: Een reflectie

dr. Gil Keppens

Vlaamse context = Meer nadruk op registratie & detectie

- In het verleden => enkel registratie van problematische afwezigheden (minimum 30 halve dagen van ongeoorloofde afwezigheid; ja of nee)
- Vandaag de dag => registratie 2 maal per dag
- Voor elke halve dag afwezigheid, ontvangt een leerling een code:
 - B-code : ongeoorloofde afwezigheid + andere codes voor ziekte, te laat komen, ...
- Interventies op basis van niveau van afwezigheidscodes
 - Ouders bellen/sms'en wanneer een leerling ongeoorloofd afwezig is
 - Gesprek met de jongere, ouders en leerlingenbegeleiding

Sterke focus op data

- Niveau ongeoorloofde afwezigheden triggeren interventies voor leerlingen
- Terugkoppeling naar school via spijbelspiegels
 - Preventief beleid te verbeteren
 - Gerichte TIER 2 acties te implementeren
- Netwerk tegen schooluitval ondersteunt scholen bij deze interventies / reflecties over data
 - Samenwerking tussen nationaal en lokaal niveau

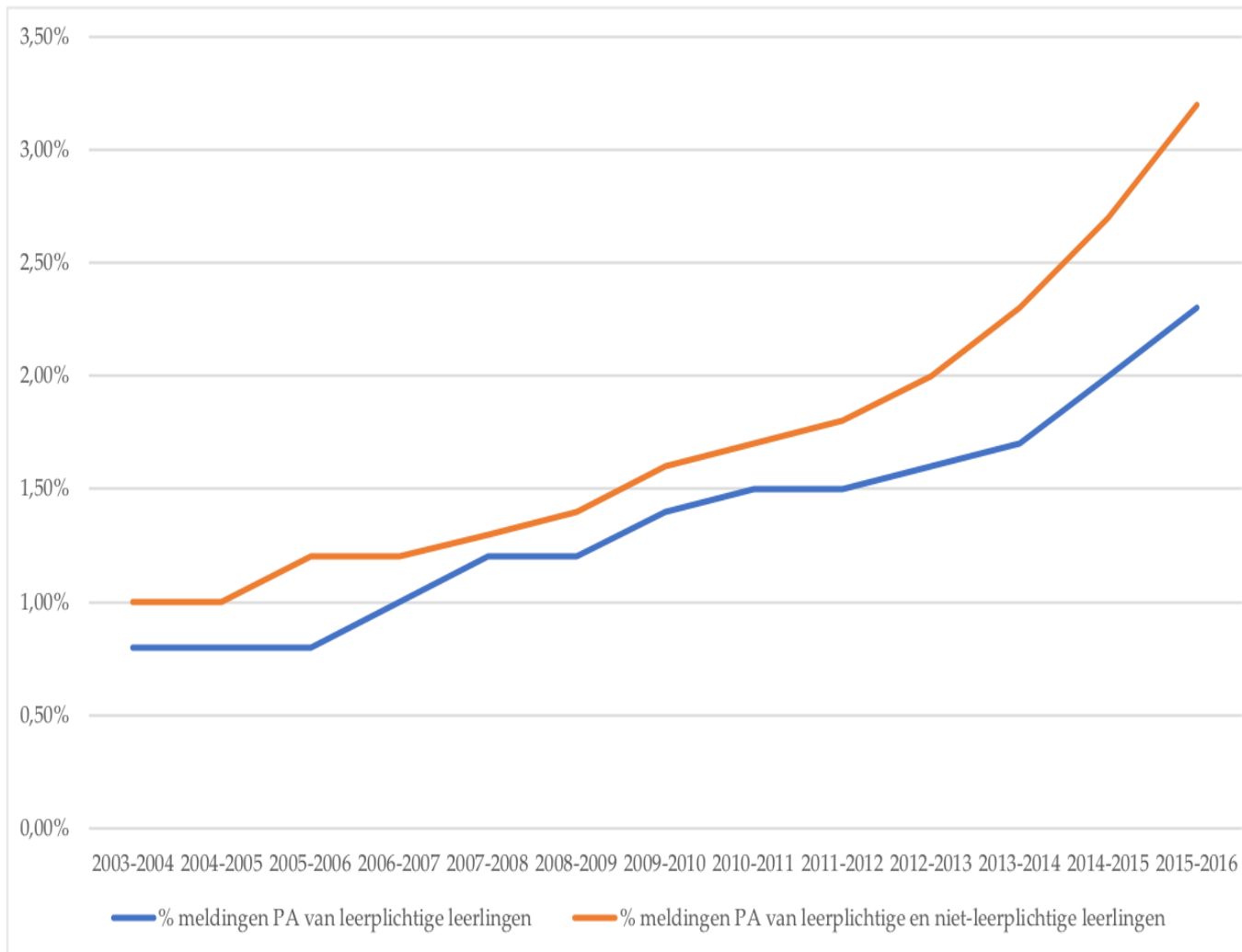

Aantal spijbelaars in het secundair onderwijs

2014-2015 2015-2016 2016-2017 2017-2018 2018-2019 2019-2020 2020-2021

Bron: Statistiek Vlaanderen

- Wat doen we in Vlaanderen verkeerd?
- Wat kan de Vlaamse context ons leren voor Nederland?

Schoolverzuim als “multifactor causation phenomenon”

Risk Factors for School Absenteeism and Dropout: A Meta-Analytic Review

Jeanne Gubbels ¹ • Claudia E. van der Put¹ • Mark Assink¹

Received: 18 June 2019 / Accepted: 25 June 2019 / Published online: 15 July 2019
© The Author(s) 2019

Abstract

School absenteeism and dropout are associated with many different life-course problems. To reduce the risk for these problems it is important to gain insight into risk factors for both school absenteeism and permanent school dropout. Until now, no quantitative overview of these risk factors and their effects was available. Therefore, this study was aimed at synthesizing the available evidence on risk factors for school absenteeism and dropout. In total, 75 studies were included that reported on 781 potential risk factors for school absenteeism and 635 potential risk factors for dropout. The risk factors were classified into 44 risk domains for school absenteeism and 42 risk domains for dropout. The results of a series of three-level meta-analyses yielded a significant mean effect for 28 school absenteeism risk domains and 23 dropout risk domains. For school absenteeism, 12 risk domains were found with large effects, including having a negative attitude towards school, substance abuse, externalizing and internalizing problems of the juvenile, and a low parent-school involvement. For dropout, the risk domains having a history of grade retention, having a low IQ or experiencing learning difficulties, and a low academic achievement showed large effects. The findings of the current study contribute to the fundamental knowledge of the etiology of school absenteeism and dropout which in turn contributes to a better understanding of the problematic development of adolescents. Further, more insight into the strength of effects of risk factors on school absenteeism and dropout is important for the development and improvement of both assessment, prevention and intervention strategies.

Schoolverzuim als “multifactor causation phenomenon”

- Schoolverzuim komt meer voor/bij:
 - In de hogere leerjaren secundair onderwijs
 - Sociaal-economische achterstelling (armoede)
 - Jongeren met een migratieachtergrond
 - Jongeren met laagopgeleide ouders
 - Jongeren met een intensieve vrijetijdsbesteding/ ongestructureerde vrije tijd
 - Jongeren met lagere schoolprestaties
- ➔ Sommige van deze verbanden spreken elkaar tegen
- ➔ Sommige van deze verbanden lopen in 2 richtingen
- ➔ Er leiden verschillende mechanismen naar (problematisch) schoolverzuim
- ➔ **Heterogene groep => massamaatregelen? MTSS-framework?**

Hoe kunnen we de complexiteit van schoolverzuim ontrafelen?

Wanneer is schoolverzuim problematisch? → Wanneer ingrijpen?

1. Differentiatie op basis types van problematische afwezigheden

- “Truancy” – “school refusal” – “school withdrawal”
- Vergemakkelijkt identificatie en een begeleiding / interventie op maat

2. Differentiatie op basis van het onderliggende mechanisme

- Functional approach (Chris Kearney)
- Schoolbindingsperspectief

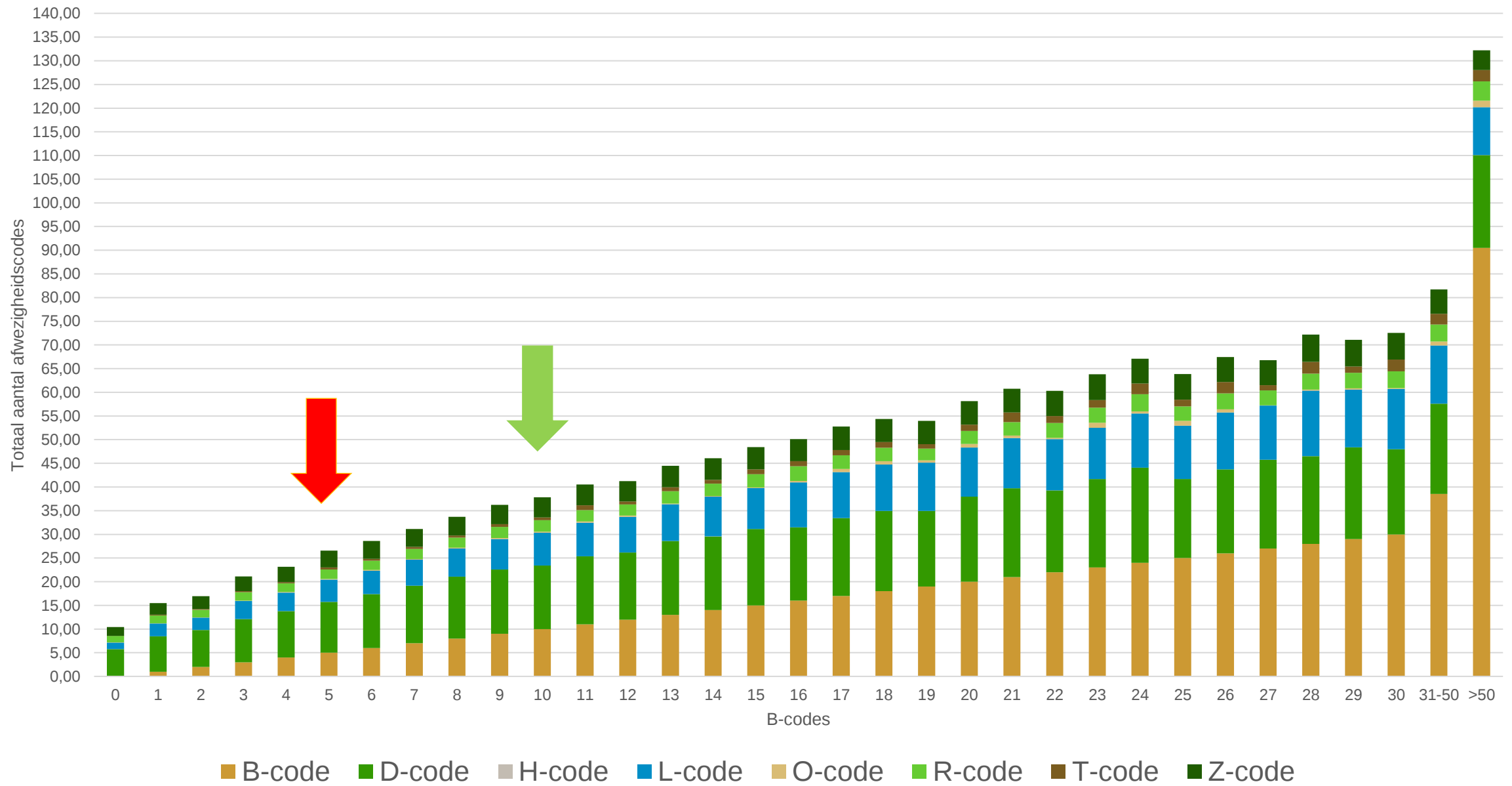
Vlaams beleid gevangen tussen responsiviteit en afschrikking

- Meer nadruk op risicobeheer, individuele verantwoordelijkheid en geen rechten zonder plichten:
 - De boodschap uitstralen dat “spijbelen” niet getolereerd wordt
 - Het is vooral de verantwoordelijkheid van de leerling en de ouders
 - Ben Weyts: *“Volgens mij moeten we daarin ook kijken naar de ouderlijke verantwoordelijkheid”*
- Afschrikking en sanctionering zijn wereldwijd de meest gebruikte interventies tegen schoolverzuim (Gregory et al., 2010; Hwang et al., 2022)

Meer nadruk op monitoring en snelle detectie MAAR vooral/ook om te sanctioneren

Mismatch tussen beleid rond schoolverzuim & praktijk

Shift naar meer individuele verantwoordelijkheid → vooral
aandacht voor *ongeoorloofd* schoolverzuim

Wanneer het aan een visie ontbreekt om een beleid te voeren rond afwezigheden, loop je het risico dat het verzamelen van data een doel op zichzelf wordt

Nog vragen?

G.A.M.Keppens@tilburguniversity.edu

Valkuilen in het gebruik van registratiedata van afwezigheden

dr. Gil Keppens

Uitgangspunt workshop

- Negatieve consequenties van schoolverzuim
- Paradox: meer aandacht vanuit het beleid <-> stijgende cijfers in schoolverzuim
- Welke factoren dragen bij aan die paradox?
- Wat leert de Vlaamse context – gerichtheid op data – voor andere landen?

Mismatch tussen beleid rond schoolverzuim & praktijk

Vlaamse context = Nadruk op registratie & detectie

- In het verleden=> enkel registratie van problematische afwezigheden (15/30 halve dagen van ongeoorloofde afwezigheid; ja of nee)
- Vandaag de dag => registratie 2 maal per dag in functie van snelle detectie
- Voor elke halve dag afwezigheid, ontvangt een leerling een code:
 - B-code : ongewettigde afwezigheid + andere codes voor ziekte, gewettigde afwezigheid, ...
- De meeste interventies worden opgestart wanneer een leerling een bepaald niveau van afwezigheidscodes (B-codes) bereikt
 - Ouders bellen/sms'en wanneer een leerling afwezig is; nablijven; gesprek met de ouders

Sterke focus op data

- Niveau ongeoorloofde afwezigheden triggeren interventies voor leerlingen
- Terugkoppeling naar school via spijbelspiegels
 - Preventief beleid te verbeteren
 - Gerichte TIER 2 acties te implementeren
- Netwerk tegen schooluitval ondersteunt scholen bij deze interventies / reflecties over data
 - Samenwerking tussen nationaal en lokaal niveau

Mismatch #1 Gebrek aan kwaliteit in de afwezigheidsdata

Alleen afwezigheden die door de school worden gedetecteerd (en als ongeoorloofd worden gedefinieerd) worden gebruikt om interventie in gang te zetten

Maar hoe weten we dat de gegevens die we gebruiken betrekking hebben op alle leerlingen met (opkomende) afwezigheidsproblemen?

Absenteeism: Administrative Attendance Data Collected by Schools Differ From Self-Reports in Systematic Ways

Gil Keppens^{1}, Bram Spruyt¹ and Jonas Dockx²*

¹ Research Group TOR, Department of Sociology, Vrije Universiteit Brussel, Brussels, Belgium, ² Centre for Educational Effectiveness and Evaluation, Faculty of Psychology and Educational Sciences, KU Leuven, Leuven, Belgium

In order to use attendance monitoring within an integrative strategy for preventing, assessing and addressing cases of youth with school absenteeism, we need to know whether the attendance data collected by schools cover all students with (emerging) school attendance problems (SAPs). The current article addresses this issue by comparing administrative attendance data collected by schools with self-reported attendance data from the same group of students (age 15–16) in Flanders, the Dutch-speaking part of Belgium ($N = 4344$). We seek to answer the following question: does an estimation of unauthorized absenteeism based on attendance data as collected by schools through electronic registration differ from self-reported unauthorized absenteeism and, if so, are the differences between administrative and self-reported unauthorized absenteeism systematic? Our results revealed a weak association between self-reported unauthorized school absenteeism and registered

Kwaliteit van de aanwezigheidsdata?

- **Zwak verband** tussen zelfgerapporteerd en geregistreerde ongeoorloofde afwezigheden
 - Grens tussen geoorloofde en ongeoorloofde afwezigheid is soms dun
 - Administratie van doktersbriefjes
 - Langer ziek zijn dan wat op het doktersbriefje staat
 - Te laat komen
 - En toch is het verband zwakker dan verwacht
- Sommige groepen studenten kregen **systematisch** meer B-codes dan hetgeen ze zelf rapporteerden
 - Jongens, minderheidsgroepen, lage SES, armoede → B-codes > zelfgerapporteerd ongeoorloofd schoolverzuim
- Grote verschillen tussen scholen

Waarom?

- Verschillen tussen groepen leerlingen (jongens / kwetsbare leerlingen)
 - Sommige studies tonen aan dat deze studenten meer geneigd zijn om afwijkend gedrag te verbergen uit angst voor de gevolgen (hogere verdenking van 'autoriteiten')
 - Uit onderzoek blijkt dat deze leerlingen meer kans lopen op uitzetting/schorsing
 - Discriminatie door schoolpersoneel (zelfgerapporteerd onderzoek)
 - Bij twijfel is het schoolpersoneel misschien eerder geneigd om B-codes te registreren

Gevolgen?

1. Sommige groepen leerlingen worden te laat gedetecteerd
 - Meisjes met internaliserende problemen
2. Sommige groepen leerlingen worden onevenredig bestraft
3. Sommige scholen beschikken over afwezigheidsdata van lage kwaliteit
 - Hoe is een geïntegreerd zorgbeleid rond schoolverzuim mogelijk in deze scholen?

Mismatch #2 De zwakste
schouders dragen de
zwaarste lasten

Voorbeeld van een gemiddelde school in Vlaanderen

- *Schooldirecteur: 'Wie een B-code krijgt, krijgt in principe ook een strafstudie. Die gaan door op woensdagnamiddag en daar wordt dan een gesprek gedaan'. [Interviewer: Vanaf de eerste B-code?] Vanaf de eerste B-code ja. Dat blijft niet werken natuurlijk hé, maar voor occasionele spijbelaars wel want die doen dat maar ene keer en dan stopt dat. Maar diegene waar er echt een probleem is helpt dat natuurlijk niet. Die gaan naar de tweewekelijkse cel waar we de afwezigheden opvolgen.'*

Voorbeeld van een school met veel afwezigheden

- '[Interviewer: Wanneer wordt het CLB ingeschakeld?] *Dat wordt decretaal voorgeschreven, vroeger was dat na 10 B-codes, nu na 5. Natuurlijk op het werkveld... als je ziet hoeveel spijbelaars wij hebben dan is dat bijna ondoenbaar ook. Dat is voor een stuk onrealistisch maar je doet er zoveel mogelijk en zo goed mogelijk.'*

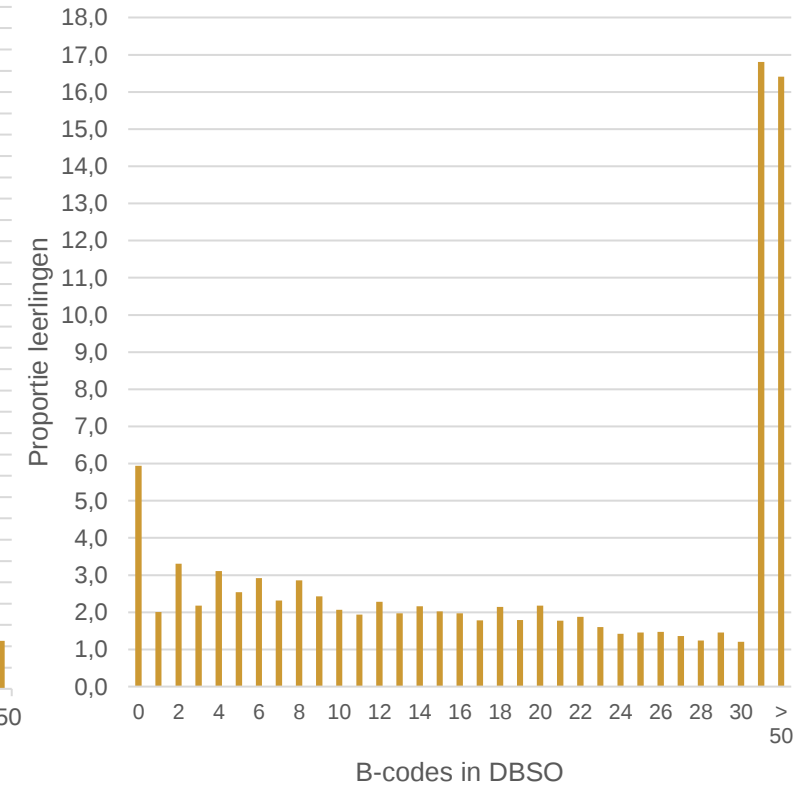
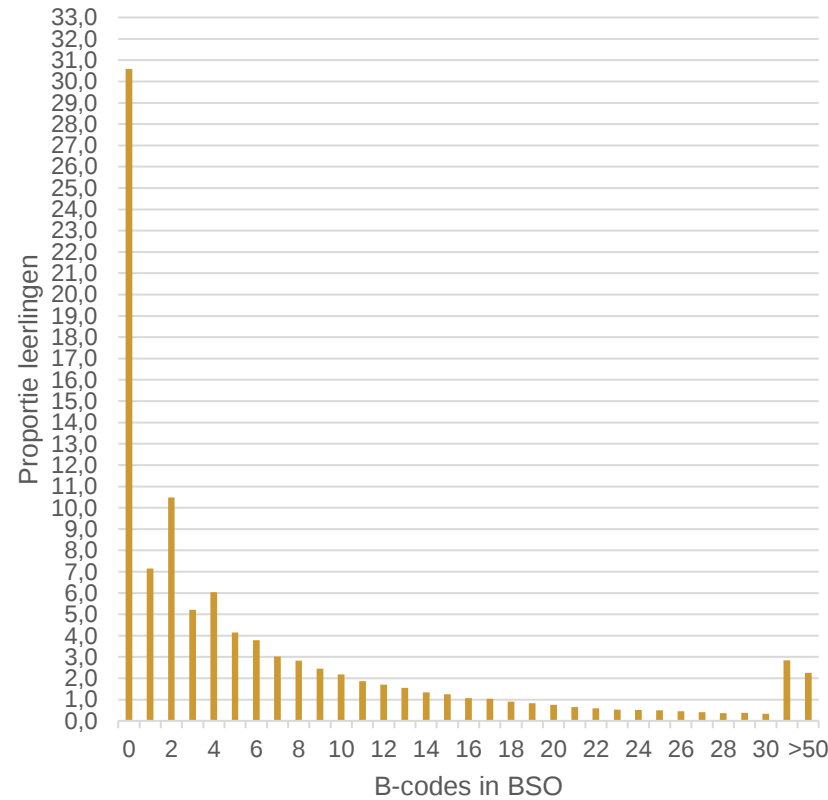
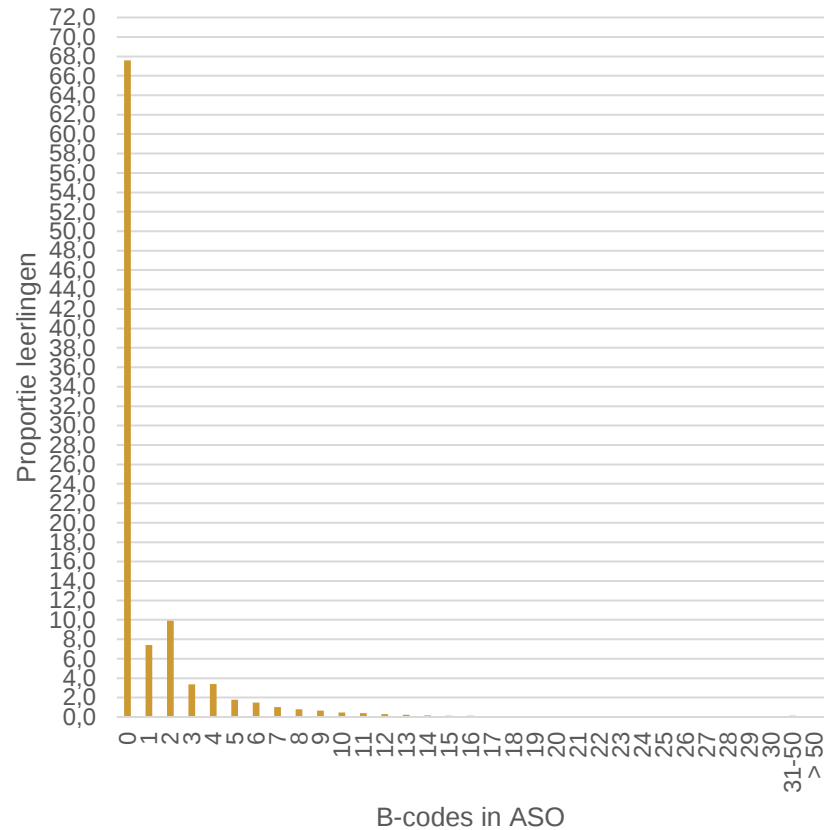
Voorbeeld van een school met veel afwezigheden

- *[Interviewer: tot welke gevolgen leidt dat?] Je kan uiteindelijk niet alles doen. Op basis van interpretatie neem je diegene die volgens u het dringendst eraan toe zijn, aan zo een gesprek. Er zijn ook maar een beperkt aantal uren in u dag hé en dan moet je nog veel rekening houden met praktische beperkingen: ze zijn op stage, ze zijn op studiebezoek, ze hebben L.O., ze zijn ziek, het is medisch onderzoek ... ja er gebeurt wat hé in een schooljaar. ... En ge moet ze kunnen te pakken krijgen want ze moeten ook fysiek aanwezig zijn hé.*

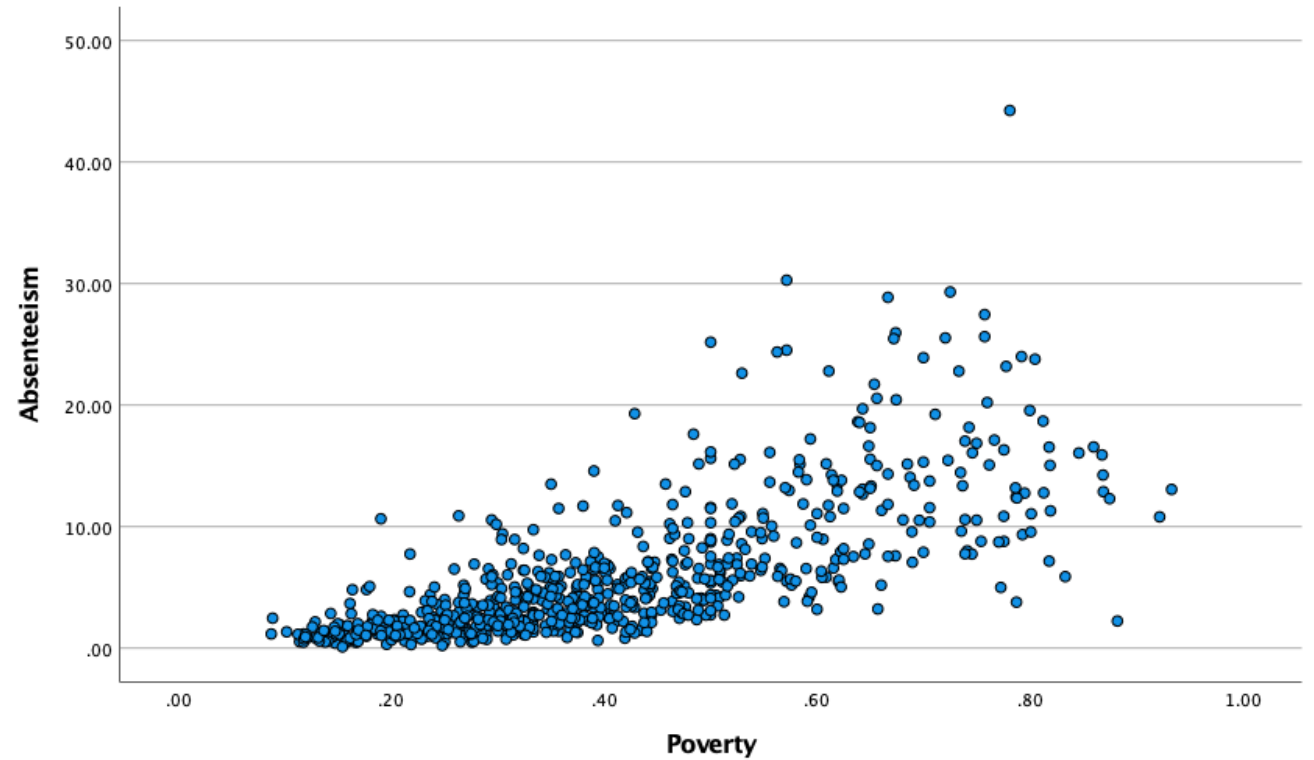
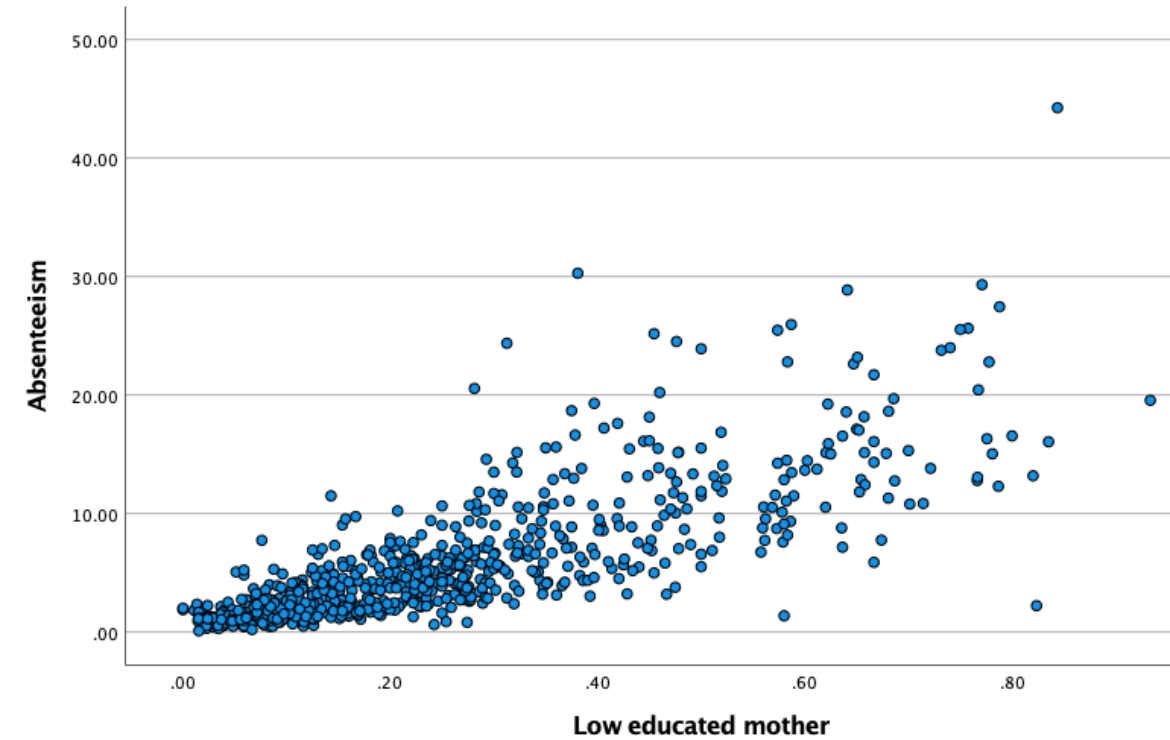
Voorbeeld van een school met veel afwezigheden

- '[Interviewer: Zijn er dan veel leerlingen met 5 B-codes?]
(Zoekt de lijst op van de afgelopen 2 weken) Dat zijn er tientallen hé... Je pakt dan eerst diegene die er meer dan 15 hebben en zo zak ik af, maar het kan dan zijn dat ik geen tijd heb gehad om de leerlingen met 5 B-codes al te hebben hé, omdat je eerst met die van 10 en 15 B-codes bezig moet zijn.'

Zwakste schouders dragen de zwaarste lasten

Zwakste schouders dragen de zwaarste lasten

De zwakste schouders dragen de zwaarste lasten

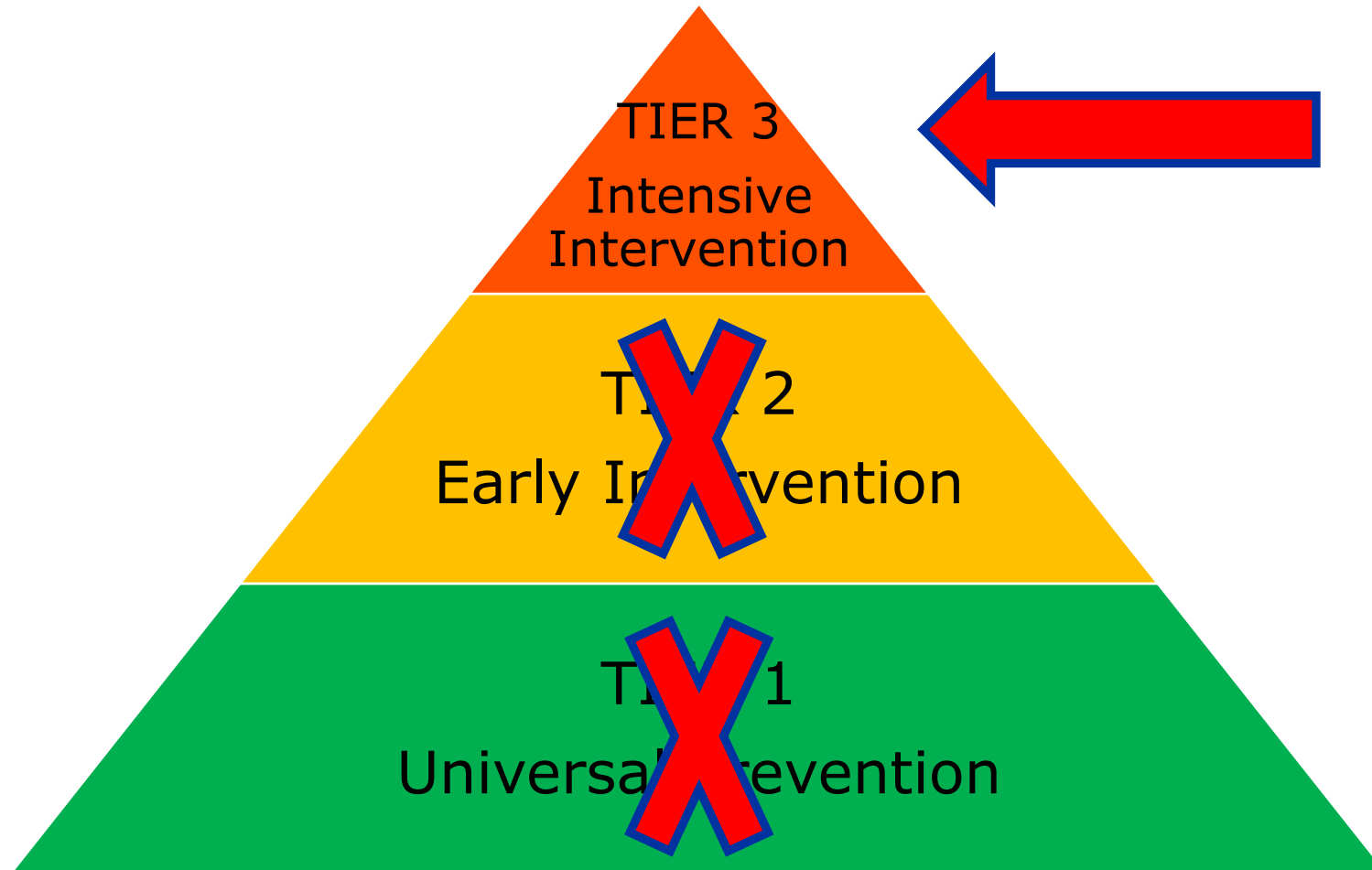
- Een school met hoge concentratie aan jongeren met afwezigheidsproblematiek is doorgaans ook een school waar het zorgbeleid met heel veel andere problemen geconfronteerd wordt. In eerste instantie trachten zij dit op te lossen door selectiever te zijn in hun opvolging en hulpverlening:

De zwakste schouders dragen de zwaarste lasten

- *Schooldirecteur : 'Het is soms een leerling die op de lijst staat maar waarvan we weten dat er vorig jaar reeds een serieuze problematiek was en dat dat moet opgevolgd worden. Onze criteria zijn eigenlijk leerlingen waarbij het aantal B-codes op heel korte tijd heel snel stijgt, of leerlingen waar dat het spijbelen exponentieel is waarvan je zegt dit kan niet meer, ze komen hier in de problemen of ze brengen zich nog meer in de problemen [...] we krijgen ook wel meldingen van leerkrachten die zeggen van kijk die komt hier nu wel heel veel niet of dat ze een beetje jaloers zijn omdat iemand niet komt naar school en wel goede punten haalt.'*

De zwakste schouders dragen de zwaarste lasten

- *Schooldirecteur : 'Onze grootste prioriteit is dat ze hier zijn [...]
Alles wat wij doen heeft als doel die gasten hier binnen te krijgen en binnen te houden'.*

Mismatch #3 Registreren
zonder in de data te kijken

Interviews met jongeren met een afwezigheidsproblematiek

- *Leerling: “Ja dat ik niet meer moet blijven zitten is het moeilijkste voor mij, naar school gaan niet. Maar als ge weet dat ge elke dag bij die kinderen in die klas bij de leerkracht Frans, waarvan ge weet dat die u niet moet precies omdat je het niet kunt, moet zitten, dan heb je zoiets van, nee dat wil ik niet. En toen heb ik ook heel veel gebroost eigenlijk” (Noa, 16 jaar oud).*
- Interviewer: Dus jij kwam eigenlijk enkel niet als het Franse les was de donderdag?

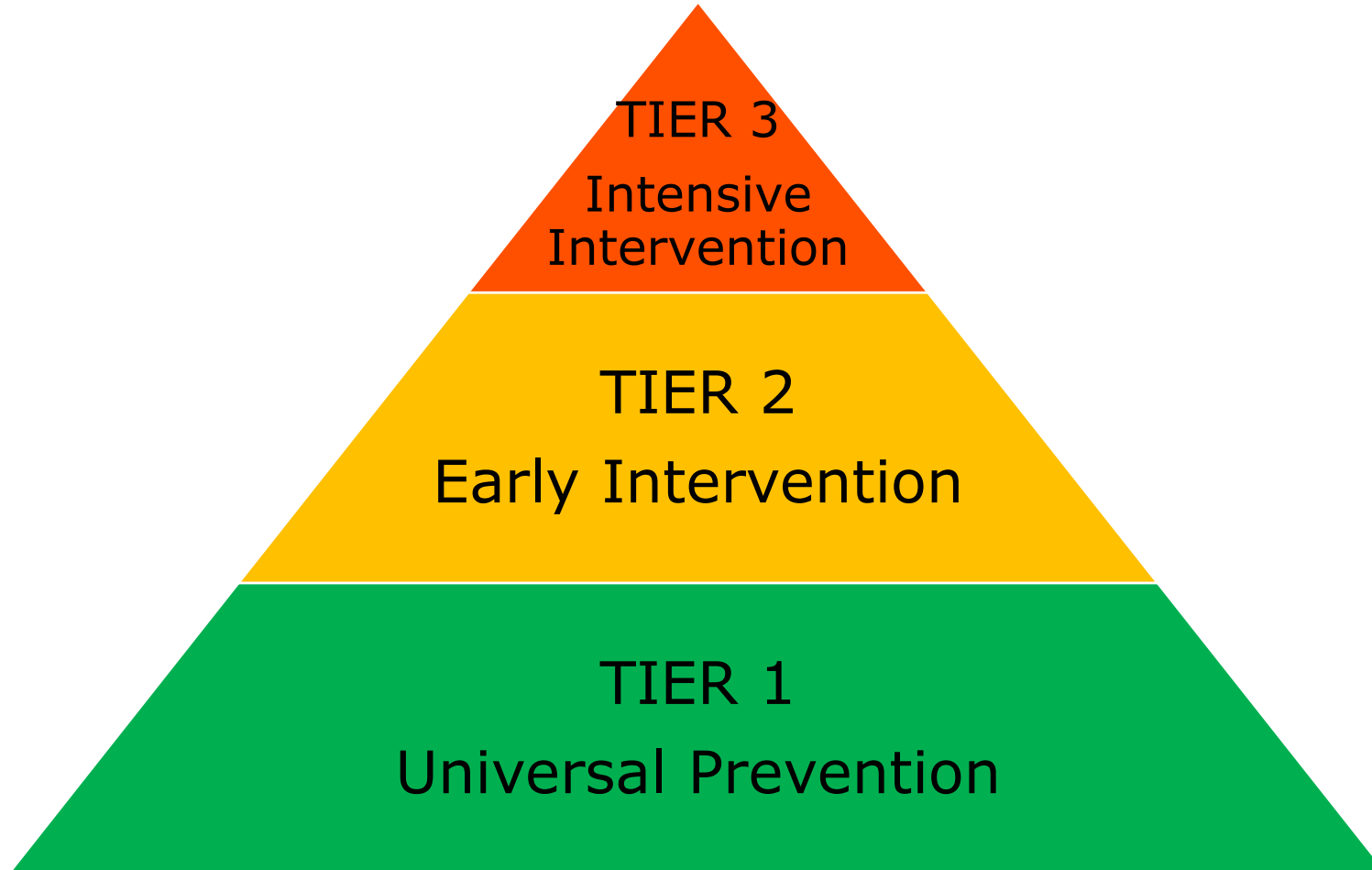
Interviews met jongeren met een afwezigheidsproblematiek

- *Student: Ja, de hele dag soms, als ik op internaat zat, dan zei ik gewoon ooh ik heb migraine, ik blijf thuis, want ik had dat ook effectief maar dan kon ik dat soms ook als smoes gebruiken. Dan ging ik naar de dokter en was ik gewettigd en dan bleef ik in bed liggen en na de middag was dat ineens beter en dan ging ik terug naar school. Maar dan was ik daar vanaf en moest ik die vrouw (leerkracht Frans) niet zien, en ze wisten dat op school, dat ik dat daarvoor deed. Allezja dat is toch raar dat een leerling altijd ziek is op donderdag en dus die wisten dat, en dat was ook zo in de klas, diegenen die de zieken kwam opschrijven, ja Noa is er niet zeker, ahnee, want het is donderdag*

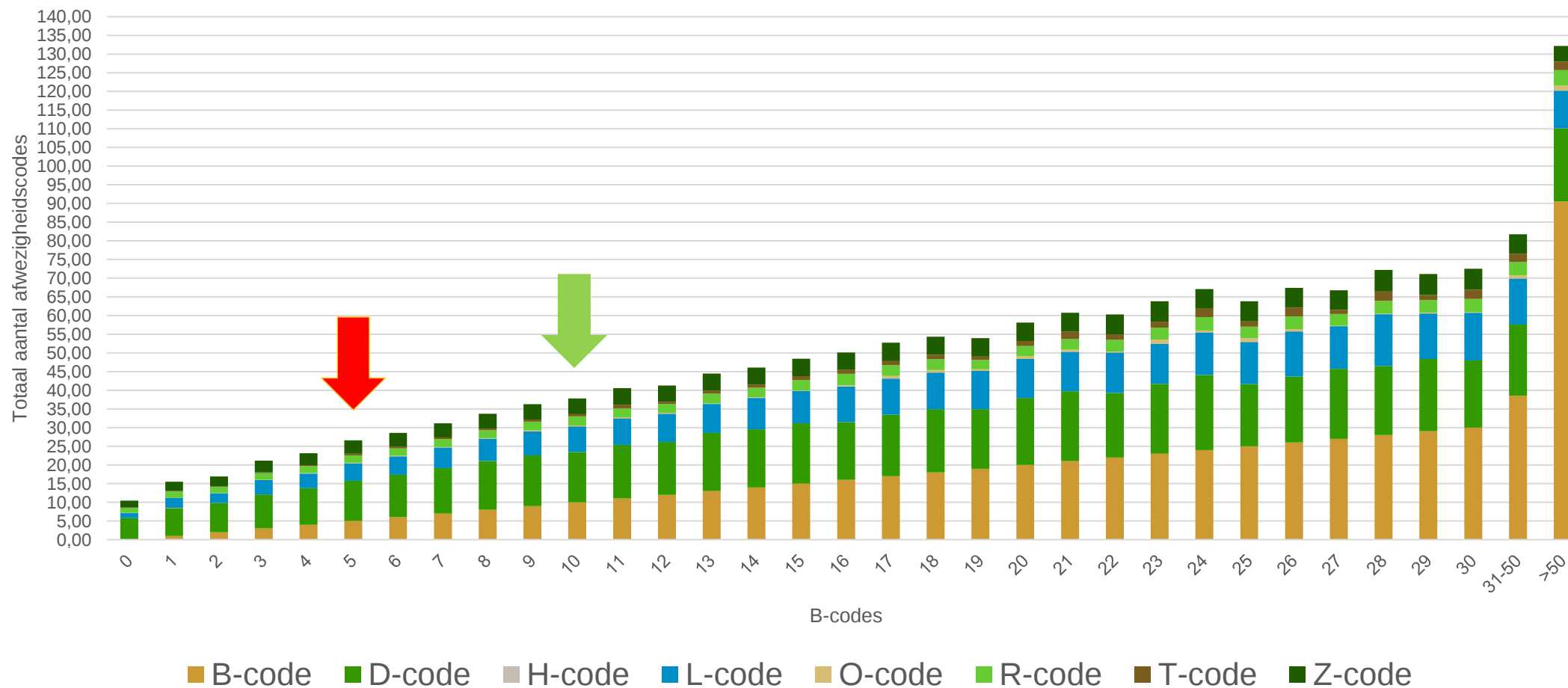
Registreren zonder in de data te kijken

- Registratie en detectie hebben geen zin als men dat niet gebruikt om de onderliggende oorzaken van de verzuimproblematiek aan te pakken
- Ongeoorloofd en geoorloofd schoolverzuim gaan vaak hand in hand
- Jongeren met een afwezigheidsproblematiek geven vaak aan dat hun afwezigheidsgedrag een roep om hulp was
 - “De school wist het, wist dat ik spijbelde maar dacht enkel maar aan sancties”
- Vaak meisjes

Wanneer ingrijpen?

Kijk naar alle afwezigheden

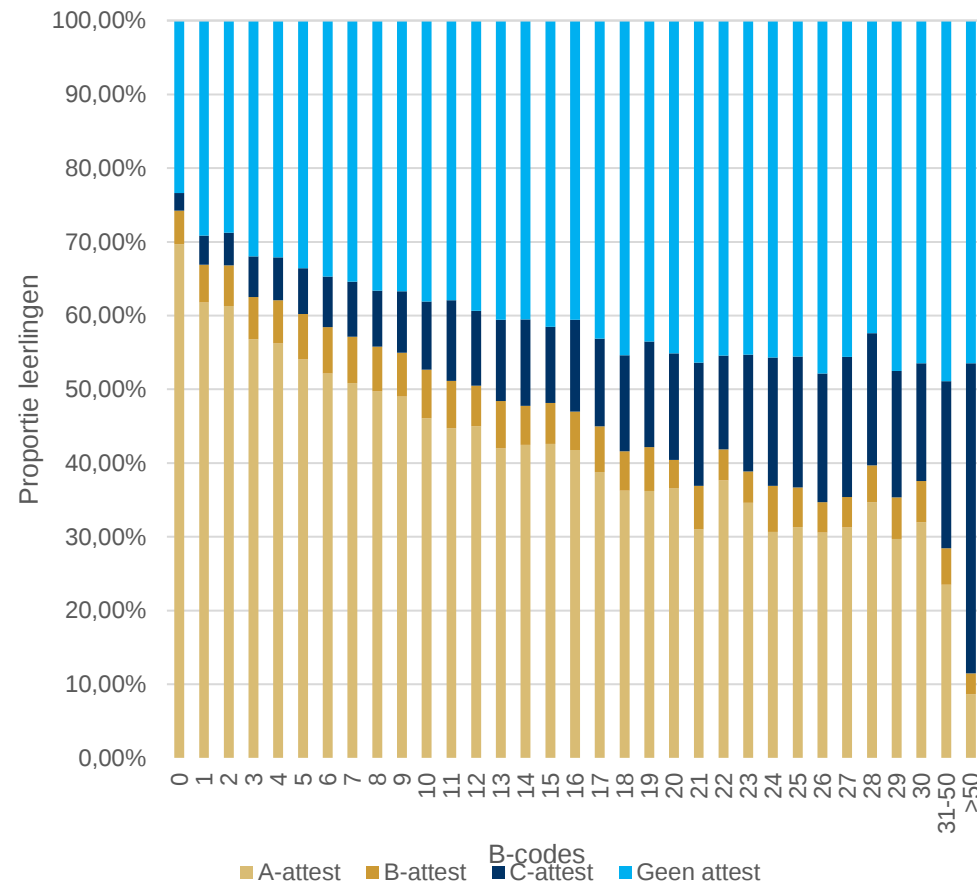

Kijk naar alle afwezigheden

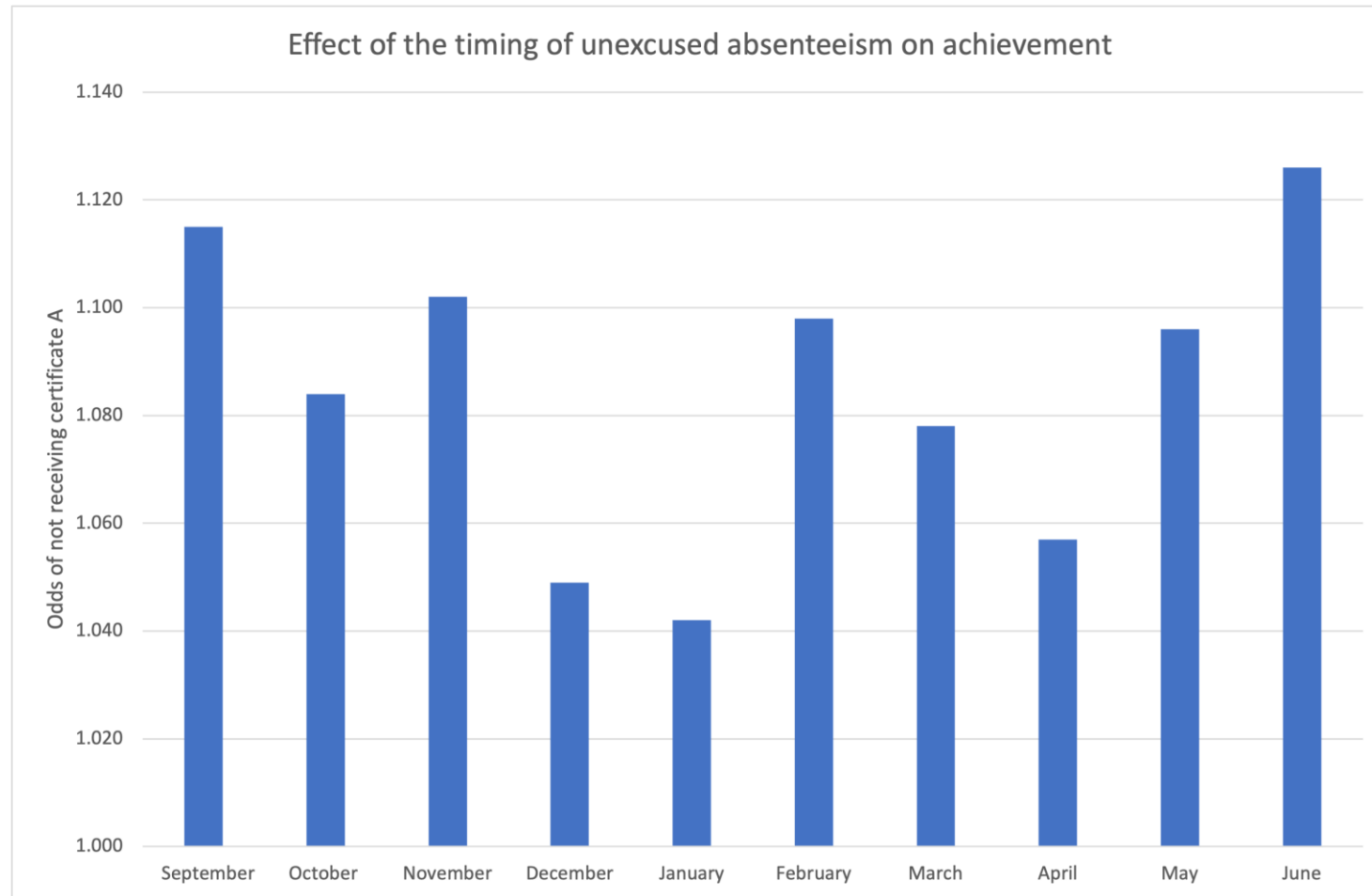
Frequentieverdeling van zelfgerapporteerd spijbelen (N = 739 spijbelaars)

Ik besliste minstens de dag op voorhand te zullen spijbelen	39%
Hoeveel keer ben je betrapt? Nooit	60%
Spijbelde meerdere keren of vaak om een bepaalde les te missen	20%
Hoe vaak heb je gespijbeld nadat je leraar je had geregistreerd als aanwezig? Meerdere keren of vaak	8%

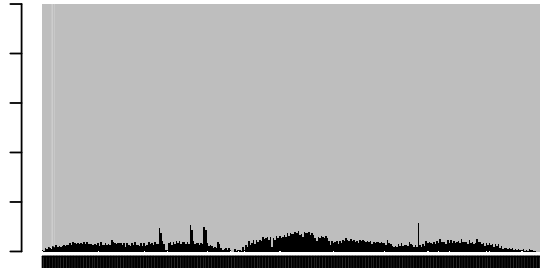
1 extra B-code hangt samen met lagere slaagkansen

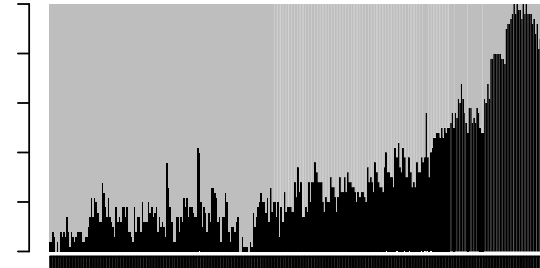
Niet enkel de frequentie is van belang

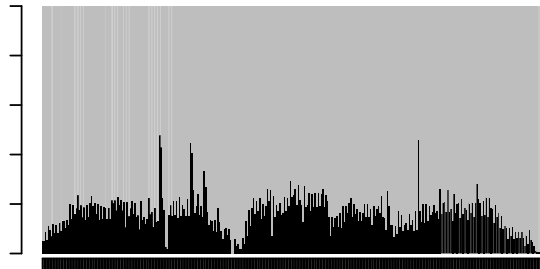
Regular attendance trajectory

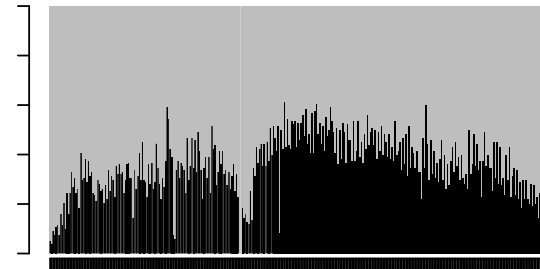
Increasing absenteeism trajectory

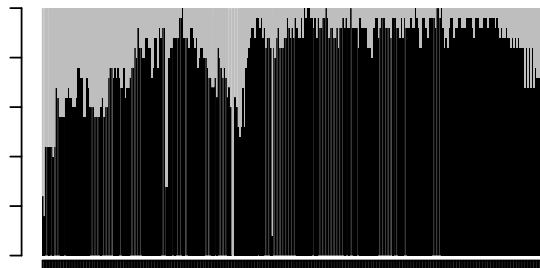
Trimestral absenteeism trajectory

Winter absenteeism trajectory

Regular absenteeism trajectory

Niet enkel de frequentie is van belang

- Kijk naar alle afwezigheden, niet enkel naar ongeoorloofd schoolverzuim
- Grijp zo snel mogelijk in
 - 1 extra afwezigheid is er 1 teveel
- Kijk niet enkel naar frequentie, maar ook naar timing
- In de praktijk is een jongere met 4 B-codes niet altijd beter af dan een jongere met 10 B-codes
- Gebruik data altijd in functie van interventie, om te peilen naar achterliggende redenen afwezigheid

Mismatch #4 Registreren en monitoren vs. het recht op vergeten

Interviews met jongeren met een afwezigheidsproblematiek

- Paradox:
 - Schoolverzuim moet zo snel mogelijk verholpen worden <-> achtervolgd worden door je afwezigheidsproblematiek door focus op registratie en monitoring
- David, 17 jaar oud:
- *Interviewer: Wat hadden uw scholen kunnen doen om uw spijbelen te voorkomen?*
- *Leerling: Nieuwe kansen kan ik niet zeggen, want je krijgt veel nieuwe kansen. Toch blijven ze altijd terugkijken. Je krijgt een nieuwe kans, maar ze houden altijd in gedachten "hij heeft dit en dat gedaan"*

- Focus op monitoring → Jongeren met een chronische afwezigheidsproblematiek hebben een uitgebreide track record
- (Schoolverzuim) **Spijbelen** heeft een bad label (stigma)
- Komt deels door **te veel nadruk te leggen op ongeoorloofd schoolverzuim**
 - In het registreren en monitoren
 - Bij interventies (gerichtheid op sancties)

Te grote nadruk op ongeoorloofd schoolverzuim

- School peers:
 - Definiëren spijbelen als 'afwezig zijn van school wegens luiheid'
 - 'spijbelen zonder goede redenen'
 - Lui, dom, weggooien van toekomstkansen, niet respectvol ...
- Schooldirecteurs
 - Definiëren problematisch schoolverzuim als ongeoorloofd schoolverzuim
 - Sterke gepercipieerde link met spijbelen en antisociaal gedrag
- <-> realiteit van afwezigheidsproblematiek

- Julie, 16 jaar oud:
- *Interviewer: Hoe was het toen je na je afwezigheid weer naar de les ging?*
- *Leerling: Ze staren je aan... Als ik bijvoorbeeld naar school ging, keek iedereen me zo aan, daar is ze weer, en die opmerkingen, je voelt je zo asociaal. Na een tijdje voelde ik me net zo'n jongere die sigaretten rookt en van wie oude vrouwtjes denken, oh kijk dat tuig, zo voelde ik me.*

- *Interviewer: Hoe gedroeg je je toen op schol?*
- *Student: Ik begon meer mijn gedacht te zeggen tegen leraren en in die zin zou ik zeggen had soms zo'n grote mond van, je helpt me niet meer, als je wilt dat ik marginaal wordt, dan word ik marginaal! Dan pas weet je hoe het is, en dan, ja dat had ik niet moeten doen, want dan was ik helemaal het rotkind van de school.'*

Registreren en monitoren vs. het recht op vergeten

- Kijken naar het verleden (track record) + de vooringenomen opvattingen over “**spijbelen**”
 - Vooral voor studenten met internaliserende problemen (vaak meisjes)
 - Studenten met een migratieachtergrond die meer B-codes krijgen <-> wat ze zelf rapporteren
 - Frans onderzoek toont jongeren met migratieachtergrond vaak als spijbelaars worden gepercipieerd, ongeacht achterliggende problematiek

Registreren en monitoren vs. het recht op vergeten

- ➔ Veel jongeren met een afwezigheidsproblematiek voelen zich niet begrepen
- Gebruik data om traject van jongere vast te leggen, om beter te begrijpen, maar niet om te oordelen
- Pas op voor de gevaren van:
 - Discours over de individuele verantwoordelijkheden van leerlingen en ouders
 - “Spijbel” problematiek als een ‘eigen keuze’

Hoe kan ik een visie rond
aan- en afwezigheden
ontwikkelen?

The impact of interventions to prevent truancy: A review of the research literature

Gil Keppens*, Bram Spruyt

Vrije Universiteit Brussel, Pleinlaan 2, 1050 Brussels, Belgium

ARTICLE INFO

Keywords:

Truancy
School attendance
Evidence-based practice
Implementation

ABSTRACT

It is well established that truancy has a negative impact on pupils' educational careers. Much more discussion is needed concerning the strategies and interventions that effectively help to remedy truancy. Therefore, this article provides an integrative review of interventions to prevent truancy. Sixteen empirical studies that reported on the effectiveness of an intervention were coded according to the research design, participants, effect size, and outcomes. In addition, attention was paid to implementation fidelity and the theoretical frameworks that underpinned each intervention. The results indicate truant students benefit in particular from interventions that are derived from the school bonding perspective. In the conclusion we elaborate on the implications of our findings and discuss recommendations for practice, policy, and research.

- Disciplinaire maatregelen en het juridisch vervolgen van de ouders van leerlingen werkt vaak niet
 - Flannery et al. (2012) 'School Disciplinary Responses to Truancy'
 - Vaak sanctioneren we te laat (is de band met de school reeds te zwak)
- Leerlingen met een afwezigheidsproblematiek zijn het meest gebaat bij:
 - Aandacht voor de onderliggende mechanismen / oorzaken
 - Aandacht voor traject in plaats van incident
 - Aandacht voor aanwezig zijn op school en het behalen van een diploma via het versterken van prosociale banden (→ versterkt schoolbinding)
 - Jongeren helpen de leerstof in te halen
- Beleid dat steunt op schoolbinding levert meer gunstige resultaten op

A thick green line that starts vertically, then turns left at a right angle, then turns down at a right angle, and finally turns left at a right angle again, forming a jagged, stylized shape.

Hoe meer leerlingen **gehecht** zijn aan andere leden van de school, hoe meer ze **geloven** in de waarden van onderwijs, en hoe meer ze **investeren** in en **betrokken** zijn bij educatieve activiteiten, hoe groter de kans dat ze elke dag naar school gaan

Hoe werkt binding als preventieve actie?

- Data van PISA Vlaanderen
- N = 2539
- N scholen = 60
- Hoe kunnen we via het **schoolklimaat** schoolbinding genereren? en zo schoolverzuim voorkomen?

The School as a Socialization Context: Understanding the Influence of School Bonding and an Authoritative School Climate on Class Skipping

Gil Keppens¹ and Bram Spruyt¹

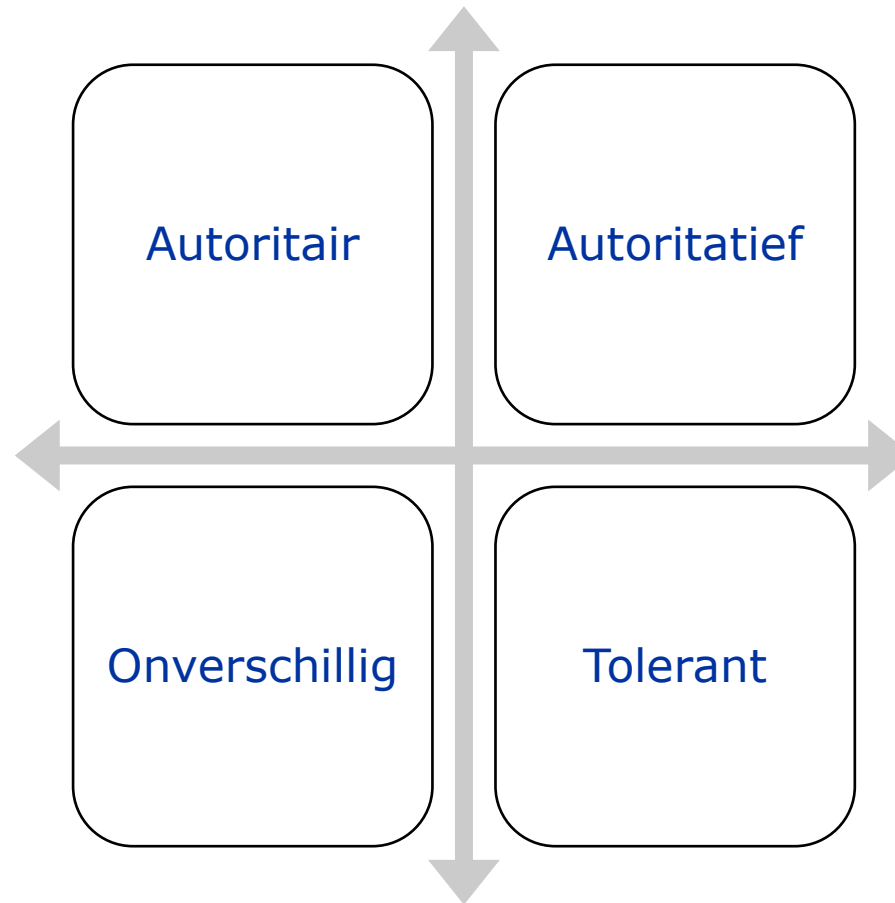
Abstract

This study contributes to the literature on school-based strategies to prevent and reduce truancy by investigating the relationship between an authoritative school climate and class skipping. We use data from The Programme for International Student Assessment with 15-year-old pupils (N = 2,539) in secondary education in Flanders, the Dutch-speaking part of Belgium, to answer three research questions: (a) Is there a relationship between an authoritative school climate and class skipping? (b) Is this relationship mediated by individual school bonding? (c) Does school bonding moderate the relationship between an authoritative school climate and class skipping? In line with the authoritative school climate model, our results

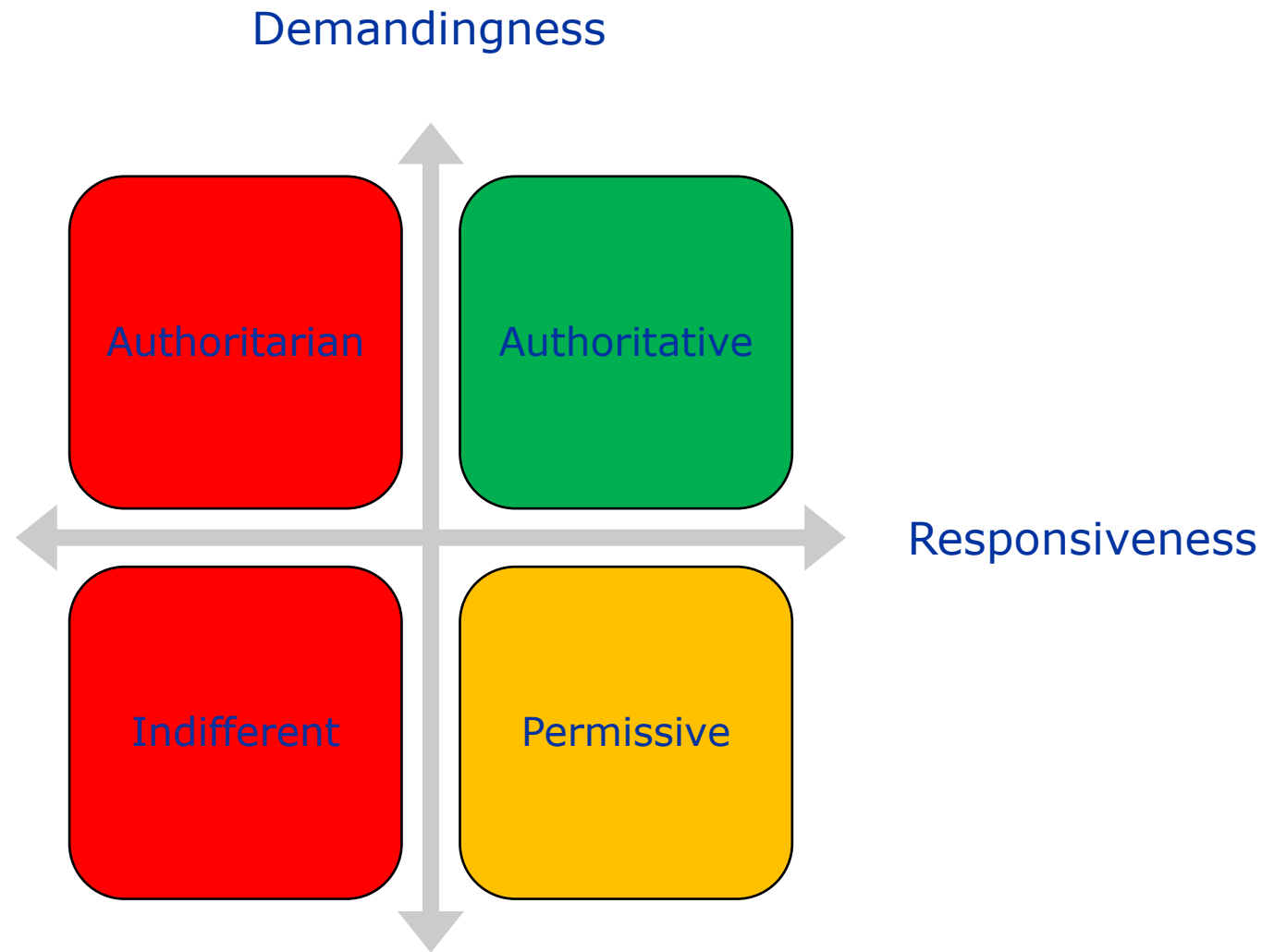
Youth & Society
1–22
© The Author(s) 2017
Reprints and permissions:
sagepub.com/journalsPermissions.nav
DOI: 10.1177/0044118X17722305
journals.sagepub.com/home/yas

Typologie van schoolklimaat

Veeleisendheid (ambitie, hoge standaard, duidelijke regels)

Responsiviteit (warmte, vertrouwensrelatie & veiligheid)

Als maatstaf om te bepalen welke interventies niet werken

- Bijvoorbeeld: **straf** en **sociale sancties**
 - Afschrikking en sanctionering zijn wereldwijd de meest gebruikte interventies tegen ongeoorloofd schoolverzuim (Gregory et al., 2010; Hwang et al., 2022)
- Bindingsperspectief → Er is een omgekeerde relatie tussen de kwaliteit van de band met de school en de effectiviteit van (sociale) sancties
- Wanneer er een sterke band is met de school, zijn de angst voor teleurstelling van de ouders, schaamte voor familie en vrienden, het verlies van genegenheid en respect en afkeuring van degenen om wie de leerling geeft de meest effectieve vormen van sancties
 - “Waar was je, we hebben je gemist?”

We hebben er alle belang bij vroeg in het onthechtingsproces in te grijpen

Hoe gebruik maken van afwezigheidsdata?

- Zoek naar patronen in de data om interventies beter te informeren
- Het implementeren van een detectie- en monitoringsysteem is een 'work in progress'
 - Verwacht een stijging in afwezigheden na implementatie van een interventie!
- Het implementeren van een detectie- en monitoringsysteem mag nooit een doel op zich zijn
 - Investeer in samenwerkingsverbanden tussen scholen en de lokale gemeenschap (andere scholen + lokale universiteit)
- Probeer een reflexieve houding aan te nemen bij het ingrijpen bij afwezigheden
 - Wanneer en hoe sanctioneren? Informele sanctie > formele sanctie
 - Gebruik data en schoolbinding om te begrijpen waarom bepaalde interventies niet werken

Nog vragen?

G.A.M.Keppens@tilburguniversity.edu